

Lietuvos Jaunimo politikos Baltoji knyga

Preambulė

Lietuvos jaunimo politikos Baltoji knyga Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos iniciatyva parengtas dokumentas, kuriuo siekiama numatyti ilgalaikes gaires ir sukurti bei toliau tobulinti jaunimo politiką reglamentuojančią teisinę bazę. Šiuo dokumentu apibrėžiamos pagrindinės jaunimo veiklos sąvokos, konstatuojama situacija, identifikuojamos problemos bei jų sprendimo būdai, bendradarbiaujant jaunimui ir valstybinėms institucijoms pariteto principu grįstose struktūrose. Akcentuojamas lygiavertiškumo principas ir bendros atsakomybės prisiėmimas sprendžiant jaunimui kaip socialinei grupei aktualias problemas visuose administraciniuose lygmenyse.

Baltosios knygos iniciatyva sutampa su Europos Sąjungoje jau nuo 1999 m. vykstančiais procesais, siekiant skatinti jaunimo savarankiškumą, savanoriškumą, atsakomybę, taip pat valstybinių institucijų geranoriškumą bendradarbiaujant ir sudarant palankesnes sąlygas jaunimo ir jaunimo organizacijų veiklai. *Europinės ir transatlantinės integracijos rėmimas jaunimui yra priemonė ne tik plėtoti tarptautinį ir tarpkultūrinį bendradarbiavimą, bet ir suvokti savos kultūros savitumą.*

Lietuvos jaunimo Baltoji knyga yra visumos požiūriu besiremianti koncepcija, kuri apima jaunimo problemas bei jam aktualius klausimus, žvelgiant į šiuo metu vykstančius procesus pasaulyje identifikuoti Lietuvos jaunimo padėtį šiuolaikinės sparčiai besivystančios visuomenės gyvenime bei rasti būdus užtikrinti, jaunimo gerovę bei palankias pažinimui sąlygas.

Pagrindiniai jaunimo politikos tikslai

1. Intelektualios, pilietiškos, demokratiškos ir atsakingos asmenybės formavimosi skatinimas;
2. Jaunimo integracija į visuomenės politinį, pilietinį, ekonominį, socialinį, akademinį ir kultūrinį gyvenimą;
3. *Motyvuoti jauną žmogų aktyviai dalyvauti jaunimo veikloje.*

Jaunimo politikos uždaviniai

Palankių sąlygų jaunimo ir jaunimo organizacijų veiklai kūrimas ir užtikrinimas:

1. Jaunimo organizacijoms;
2. Jaunimo iniciatyvoms.

Valstybinės institucijos, spręsdamos bendras visuomenės problemas, turi vadovautis visumos požiūriu į jaunimo situaciją ir jaunimo problemas principu, numatyti ilgalaikę veiklos strategiją.

Jaunimo politikos principai

Jaunimo veikla remiasi demokratijos, novatoriškumo, konkurenciškumo, subsidarumo ir pariteto principais.

Šiuolaikinėje visuomenėje jaunimas siekia būti:

- savarankiškas, iniciatyvus, aktyvus ir atsakingas;
- mobilus;
- išsilavinęs;
- tolerantiškas;
- teisiškai sąmoningas;
- gerbiantis žmogaus teises ir pagrindines laisves.

Jaunimas pripažįsta pažinimą – tarptautinį ir tarpkultūrinį – vertingu ir svarbiu jaunimo veikloje.

Savokos

1. **Jaunimas** - visuomenės narių grupė, apimanti asmenybės formavimosi bei perėjimo prie savarankiško gyvenimo visuomenėje laikotarpį išgyvenančius asmenis, turinčius nuo 14 iki 29 metų.
2. **Valstybinė jaunimo politika** - valstybinių institucijų veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos bei siekiama sudaryti palankias sąlygas jauno žmogaus asmenybės formavimuisi bei integracijai į visuomenės gyvenimą.
3. **Jaunimo politikos objektas** – valstybės institucijų veiklos koordinavimas, formuojant vieningą valstybės politiką jaunimo klausimais, apimančią jaunimo aktualijas: darbo, būsto, išsilavinimo, neformalaus ugdymo, pilietiškumo, nusikalstamumo bei kitų jaunimo problemų nagrinėjimą, į šį procesą įtraukiant jaunimo organizacijas bei neorganizuotą jaunimą.
4. **Jaunimo organizacija** – nevyriausybinė, pelno nesiekianti organizacija, jungianti jaunimą savarankiškai ir savanoriškai veiklai.
5. **Jaunimo taryba** – tai įvairiuose administraciniuose lygmenyse pariteto principu iš jaunimo ir valstybinių institucijų atstovų sudaroma struktūra.

Jaunas žmogus visuomenėje

- Jaunimo situacijos aprašymas;
- Jaunimo situacijos tyrimai atlikti iki Jaunimo politikos baltosios knygos priėmimo;
- Jaunimui skirtos mokslinės analizės, kiti šaltiniai;
- Trumpas pristatymas tarptautinės situacijos šios klausimais;

1. Dalyvavimas

Į jaunimo dalyvavimą turi būti žiūrima iš kelių perspektyvų:

- a. kaip jaunimas gali save realizuoti dalyvaudamas jaunimo organizacijose ar kitose jaunų žmonių iniciatyvose;
- b. kaip jaunimas gali dalyvauti priimant sprendimus valstybinėse institucijose, lobizmo galimybės;
- c. kaip valstybinės institucijos gali prisidėti prie jaunimo ir jaunimo organizacijų veiklos sąlygų gerinimo.

Didelis dėmesys turi būti skiriamas jaunimo dalyvavimui regionuose ir vietose, turėtų būti įtraukti seniūnai, galintys turėti informaciją apie vietos gyventojus, jų problemas bei prisidėti prie vietos bendruomenės ryšių stiprinimo.

1. Valstybinės institucijos

- Nacionalinis lygmuo (LRS, LR Prezidentas, LR Vyriausybė, Ministerijos);
- Regioninis (apskričių) lygmuo (Apskritis viršininkas);
- Vietinis lygmuo (Savivaldybių tarybos) ir seniūnijos;
- Jaunimo įtaka, lobizmas

1. jaunimo organizacijos

- Jaunimo organizacijos apibrėžimas;
- Jaunimo NVO teisinė padėtis, santykis su kitomis NVO;
- Jaunimo NVO rūšys, jų veiklos pagrindai, (galima būtų čia dėti geros valios rekomendaciją apie jaunimo NVO plėtrą);
- Jaunimo NVO iniciatyvos, parama joms;
- Valstybinis ir privatus jaunimo NVO finansavimas;
- Skėtinės jaunimo NVO nacionaliniam ir regioniniam lygmenyje;
- LIJOT
- "Apskritieji stalai"
- Paslaugas teikiančios (NIPC, KNOPC, JTBA, JIB, ŠJIA ir t.t.)
- savanoriškas darbas bei darbas jaunimo NVO
- kitos organizacijos

1. jaunimo iniciatyvos (tame tarpe ir organizuotas ir neorganizuotas jaunimo pilietinės iniciatyvos)

- Jaunimo pilietinių iniciatyvų skatinimas;
- Jaunimas ir žmogaus teisių apsauga

1. regioninė veikla

- Miestų, miestelių bei kaimo jaunimo politikos situacija;
- Valstybinės ir nevyriausybines iniciatyvas plėtojant regioninę jaunimo politiką;
- Plėtros galimybės;

Dalyvavimo principai:

1. Jaunimas ir jaunimo organizacijos kartu su valstybinėmis organizacijomis dalyvauja sprendžiant jaunimo problemas kaip lygiavertiški partneriai;
2. valstybinių institucijų atstovų geranoriškumas.

2. Jaunimo socialinė politika:

1. Prevencija

- Narkomanijos, toksikomanijos;
- Tabako ir alkoholio (blaivybė ir brolybė be dūmoJ);
- Asocialaus elgesio;
- Sąlygų, prevencijos ir internavimo įstaigose, gerinimas, *adaptacija*.

1. Pagrindinių socialinių garantijų užtikrinimas

- pagrindinių poreikių patenkinimas;
- būsto garantavimas;
- teisės į teisingą darbo užmokesčio užtikrinimas
- neįgaliųjų integracija;
- užimtumas

Vystant jaunimo socialinę politiką turi būti paisoma lygių moterų ir vyrų galimybių, skatinamas lyčių dialogas.

3. Švietimas

1. Formalus:

- a. formalų ugdymą vykdo valstybinės ir nevalstybinės mokymo institucijos: pagrindinės mokyklos, gimnazijos, kolegijos, aukštosios mokyklos (universitetai).
- b. **Mokyklos:**
 - mokyklų ir universitetų mokymo programų integravimas;
 - lygiavertiško paruošimo skatinimas;
 - materialinės bazės užtikrinimas
- a. **Kolegijos:**
 - plėsti kolegijų tinklą, siekiant patenkinti visuomenės poreikius;
 - siekti, kad būtų apibrėžta kolegijų vieta lavinimo sistemoje.
- a. **Aukštosios mokyklos:**
 - Studijų finansavimas;
 - Studijų kokybės užtikrinimas;
 - Studijų sistemos suderinamumas su ES reikalavimais;
 - *Konkurencingumo tarp valstybinių ir privačių universitetų užtikrinimas;*
 - Studijų suderinamumas su visuomenės ir rinkos poreikiais;
 - *Aukštųjų mokyklų sistemos reformos, priimtinos visai akademiniai visuomenei, vykdymas.*

1. Neformalus:

- neformalaus ugdymo procese labai svarbų vaidmenį atlieka šeima;
- užklasinė veikla – diskutuotina ar galima šią veiklą priskirti prie neformalaus ugdymo, nes mokytojams tai yra privaloma, savivaldybių švietimo skyriai tvirtina mokyklose veikiančių burelių programas;
- svarbiausią vaidmenį neformalaus ugdymo procese užima jaunimo organizacijos, kurių veikla šiose srityje yra efektyviausia. Tačiau Lietuvoje kol kas nėra vieningos jaunų lyderių ir *'treinerių'* ruošimos sistemos;
- turi būti skatinama vietos bendruomenė ugdyti jaunus žmones.

1. Visą gyvenimą trunkantis mokymas:

Jaunimas pripažįsta, kad lavinimasis nesibaigia mokykloje ar universitete, visą jaunimas supranta, žmogaus gyvenimą didelės įtakos turi visuomeninės organizacijos bei kaupiama informacija ir žinios. Spartaus ir

nepertraukiamo visuomenės vystymosi užtikrinimui jaunimas siekia formuoti nuostatas remiančias visą gyvenimą trunkantį mokymą. Jį galima suprasti kaip:

- Profesinės kompetencijos gilinimas ir plėtimas;
- Teorinių žinių kaupimas;
- Galimybė persikvalifikuoti;
- Savirealizacija;
- Konkurencingumas darbo rinkoje

Priemonės, kuriomis tai gali būti pasiekta, turi būti:

- Taikomos visos Lietuvos mastu;
- Jos turi būti išplėstos į regionus;
- Turi būti diegiamos informacinės technologijos.

1. *Informalus ugdymas – ugdymas žiniasklaidos pagalba.*

4. Žinių ir informacinė visuomenė:

Informacinė visuomenė tai informacijos sklaida visuomenėje ar atskirose bendruomenėse. Žinių visuomenė – tai pasaulėžiūra, kuri remiasi žinių siekimo prielaida. Jos įdiegimui trukdo:

- a. motyvacijos siekti žinių trūkumas;
- b. objektyvių galimybių gauti ir teikti žinias nebuvimas (technologijų ar kiti trūkumai).

Tačiau jaunimas supranta, kad tiek žinių teikėjai, tiek jos vartotojai turi jausti atsakomybę naudodami bei pritaikydami savo turimas žinias. Šiuo tikslu turi būti skatinamas žmonių sąmoningumas priimti informaciją, kuri taip pat gali prisidėti ir prie verslumo skatinimo. Yra pripažįstama, kad esant informacijai ir žinioms galimos ir neigiamos pasekmės.

5. Globalizacija

Globalizacija – tai procesas, kuris pasireiškia ribų tarp valstybių kultūrų ir socialinių grupių nykimu, naujais ateities iššūkiais, kurie taps itin aktualūs jauniems žmonėms.

Galima išskirti tokias teigiamas globalizacijos puses:

1. tarptautinis ir tarpkultūrinis bendradarbiavimas;
2. informacijos prieinamumas;
3. mobilumas;
4. bendranacionaliniame kontekste jaunas žmogus gali atrasti savo kultūrinį savitumą.

Neigiamos globalizacijos pusės:

1. nekontroliuojama migracija bei protų nutekėjimas;
2. valstybės mandato nykimas: ar jaunas žmogus gali ateityje tikėti, kad jo teisės bus taip pat apgintos kaip ir didelės valstybės piliečio;
3. būtinas solidarizavimasis sprendžiant ekologines problemas.

Jaunimas pripažįsta, kad globalizacijos neigiami padariniai, kurie jau dabar juntami yra susiję su valstybės nesugebėjimu išnaudoti šio proceso privalumų.